

Pazhuheshnameh Matin
Journal of The Research Institute of Imam Khomeini and Islamic Revolution
Volume 23, Issue 93, Winter 2022

**Identification and Explanation of Modern Islamic Civilization based on
Imam Khomeini's Last Will**

Mohammad Hossein Mokhtari¹

Research Paper

Abstract

A glance at the history of Islam shows that modern Islamic civilization has gone through many ups and downs but has finally found its true path after the victory of Islamic Revolution, thanks to the strategic statements and emphasis of the revolutionary leaders. Therefore, it is necessary to review the components and indicators of this concept. This paper embarks on identification and explanation of modern Islamic civilization based on the last will of Imam Khomeini as the great architect of Islamic Revolution. This research work has adopted a qualitative methodology, in such a way that data and components have been extracted through content analysis before drawing up the contextual pattern of the research. According to this methodology, the author has gone through Imam Khomeini's last will to extract themes on modern Islamic civilization and to have access to required codes. Finally, codes extracted through thematic analysis came to be categorized as 116 open source themes, 92 base themes and 4 organizing themes. The result was presented in the form of a contextual model of modern Islamic civilization that includes 4 components of Islamic unity, Islamic insight, Islamic sovereignty, and Islamic independence and freedom.

Keywords: modern Islamic civilization, Imam Khomeini, Islamic unity, Islamic insight, Islamic sovereignty, and Islamic independence and freedom

1. Associate Professor, Imam Khomeini Educational and Research Institute, Qom, Iran.
Email: mokhtari@iki.ac.ir

شناسایی و تبیین الگوی تمدن نوین اسلامی بر اساس وصیت نامه سیاسی - الهی امام خمینی (ره)

محمدحسین مختاری^۱

مقاله پژوهشی

چکیده: با مروری بر تاریخ اسلام، چنین استفاده می شود که تمدن نوین اسلامی در طول تاریخ، فراز و نشیب‌های متعددی را طی کرده که نهایتاً پس از انقلاب اسلامی ایران، تحقق این مفهوم با بیانات راهبردی و تأکید رهبران کشور در مسیر واقعی خود قرار گرفته است؛ لذا شایسته است به تبیین مؤلفه‌ها و شاخص‌های این مفهوم پرداخته شود. در نتیجه، پژوهش حاضر به شناسایی و تبیین الگوی تمدن نوین اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی به‌عنوان معمار کبیر انقلاب اسلامی پرداخته است. روش انجام این پژوهش به‌صورت کیفی است. بدین صورت که استخراج داده‌ها و مؤلفه‌ها با روش تحلیل مضمون^۲ انجام شده و پس از استخراج مؤلفه‌ها، نسبت به ترسیم الگوی مفهومی پژوهش اقدام شده است. روش کار چنین است که نگارنده، با بررسی و دقت نظر در وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی به جستجوی مضامینی که معرف تمدن نوین اسلامی بودند، در ابتدا به کدهای مرتبط دست یافت. نهایتاً، کدهای استخراج شده به روش تحلیل مضمون در قالب ۱۱۶ کد باز، ۹۲ مضمون پایه و ۴ مضمون سازمان دهنده تقسیم‌بندی شدند. حاصل کار به‌صورت الگوی مفهومی تمدن نوین اسلامی ارائه شد؛ که شامل ۴ شاخص وحدت اسلامی، بصیرت اسلامی، اقتدار اسلامی و استقلال و آزادی اسلامی است.

کلیدواژه‌ها: تمدن نوین اسلامی، امام خمینی، وحدت اسلامی، بصیرت اسلامی، اقتدار اسلامی، استقلال و آزادی اسلامی.

E-mail: mokhtari@iki.ac.ir

۱. دانشیار مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم، ایران

2. Thematic Analysis

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۴/۱۵

پژوهشنامه تبیین / سال بیست و سوم / شماره نود و سه / زمستان ۱۴۰۰ / صص ۱۶۷-۱۳۷

مقدمه

تمدن اسلامی با بعثت پیامبر اسلام (ص) و هجرت ایشان از مکه به مدینه شکل گرفت و مسلمانان با تأکید بر رهنمودهای پیامبر اسلام و آموزه‌های قرآن کریم آن را تا قرن پنجم هجری به اوج رساندند. سپس، رویدادهایی همچون حملات صلیبیان، مغولان، ... و مشکلات داخلی جهان اسلام، تمدن نوپای اسلامی را دچار انحطاط نمود. در دوران صفویان، عثمانی‌ها و گورکانیان، این تمدن مجدداً رونق گرفت. تا اینکه در قرن نوزدهم، مسلمانان مورد تهاجم استعمارگران قرار گرفتند که رکود تمدن اسلامی را به همراه داشت. پس‌از آن، اندیشمندان اسلامی جهت مقابله با تمدن غرب، بازگشت به اسلام راستین را مطرح نمودند. در ایران، بیداری اسلامی با پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی در سال ۱۳۵۷ هجری شمسی به اوج خود رسید (اکبری و رضایی ۱۳۹۴: ۸۶). امام خمینی اثر مستقلی درباره تمدن ندارد؛ با وجود این، در سخنرانی‌ها و پیام‌هایشان، بارها در مورد تمدن، تمدن اسلامی و دیگر تمدن‌ها اظهار نظر کرده‌اند. علاوه بر این، در صحیفه امام خمینی، واژگان تمدن و متمدن بارها استفاده شده است (زمانی محبوب ۱۳۹۵: ۱۳۷). امام خمینی به حق بنیان‌گذار تمدن نوین اسلامی در عصر حاضر است. از نگاه امام خمینی جهان بشری در آینده از معرکه‌های اعتقادی و تاریخی عبور خواهد کرد و نظام واحد جهانی مبتنی بر اسلام آگاهانه بر عالم حاکم خواهد شد و سرانجام جهان بشری شاهد تحقق یگانگی و ارتباط تنگاتنگ میان واقعیت و حقیقت، جهان غیب و ابدیت با عالم طبیعت و ناسوت خواهد شد؛ بنابراین، اصول و مؤلفه‌های تمدن اسلامی از نگاه امام خمینی بسیار متفاوت از دروازه‌های تمدنی است که رژیم شاهنشاهی مدعی آن بود چون تمدن اسلامی مورد نظر امام خمینی مبتنی بر توحید، عدالت و اخلاق اسلامی است که در سایه عزت ملت قابل تحقق است. یکی از اهداف امام خمینی از تأسیس حکومت اسلامی، فراهم کردن مقدمات ظهور حضرت ولی عصر (عج) است. از نگاه ایشان هر یک از منتظران واقعی حضرت باید نقش و مسئولیت مهم سیاسی-اجتماعی خود را پیش از ظهور به خوبی ایفا کنند تا زمینه شکل‌گیری حکومت جهان‌گستر مهدوی را فراهم کنند چنانکه ایشان در بیانات مختلفی گفته است، انقلاب مردم ایران، نقطه شروع انقلاب بزرگ جهانی اسلام، به پرچم‌داری حضرت حجت است و امیدوارم ما و ملت بتوانیم این امانت را سالم به صاحب

اصلی آن برسانیم (افتخاری و همکاران ۱۳۸۹: ۶۷).

ناگفته نماند، پژوهش‌های مختلفی در مورد چیستی و چگونگی تکامل و شکل‌گیری تمدن اسلامی و نیز بازخوانی اندیشه امام در این خصوص صورت گرفته است؛ در این میان، فتاوا، نصاب و وصایای بزرگان نقشی کلیدی در ترسیم نقشه راه و راهبردهای یک کشور خصوصاً در جامعه اسلامی دارد. اسلام نیز ضمن تأکید بر سنت نگارش وصیت‌نامه، شنوندگان را نسبت به پاسداری و عمل به وصیت و پرهیز از بطلان آن فرامی‌خواند تا تکالیف برجای‌مانده مورد توجه و پیگیری پیروان قرار گیرد. امام خمینی به‌عنوان عالمی برجسته، سیاستمداری توانمند و رهبری قدرتمند، پس از برقراری انقلاب اسلامی به تأسی از ائمه معصومین (ع)، رهنمودهایی را جهت بقا و سلامت انقلاب اسلامی ایران به‌عنوان وصیت‌نامه الهی- سیاسی به‌منظور بهره‌مندی نسل‌های آتی بیان نمود. این وصیت‌نامه مخزنی ارزشمند از بیانات و توصیه‌هایی است که چگونگی رسیدن به کمال جامعه اسلامی را تبیین نموده است. امام خمینی با اشراف کامل بر قوت‌ها و ضعف‌های درونی و نیز فرصت‌ها و تهدیدات محیطی، وصیت‌نامه سیاسی- الهی خویش را تدوین نموده است که پیروی از آموزه‌های آن تداوم موفق و مؤثر انقلاب اسلامی را به ارمغان خواهد داشت (موسوی داودی و ابراهیمیان ۱۳۹۸). با وجود این، خلأ مطالعاتی مربوط به مؤلفه‌ها و شاخص‌های جامعی از تمدن نوین اسلامی در اندیشه امام خمینی به‌عنوان بنیان‌گذار تمدن نوین اسلامی در عصر معاصر، نگارنده این پژوهش را بر آن داشت تا به شناسایی و تبیین الگوی تمدن نوین اسلامی در اندیشه امام خمینی با تأکید بر وصیت‌نامه سیاسی- الهی ایشان اهتمام ورزد.

تمدن اسلامی

تمدن اسلامی، تمدنی دینی است که مؤلفه‌های آن بر محور اسلام می‌گردد. بدین ترتیب، تمدن اسلامی، از همه ویژگی‌های تمدن الهی در چارچوب آموزه‌های قرآنی و متکی بر سنت پیامبر اسلام برخوردار است؛ که مؤلفه‌های آن عبارت از دین، اخلاق، علم، عدالت، قوانین و مقررات، اصول دینی و ... است (جان احمدی ۱۳۸۸: ۷۸). تمدن اسلامی زمانی پدید می‌آید که مجموعه‌ای شروط اخلاقی و مادی حاصل گردد (بابایی ۱۳۹۰: ۴۵).
در زمینه تمدن نوین اسلامی مطالعاتی چند به انجام رسیده است که به آن‌ها اشاره

می‌گردد: پس از انقلاب اسلامی ایران برای جامعه شناسان، مدیران دولتی و سیاست‌گذاران عمومی این پرسش مطرح شده که آیا جمهوری اسلامی ایران الگوی نوینی برای رشد و توسعه اجتماعی متناسب با آرمان‌های خود دارد یا در این زمینه از الگوهای سایر جوامع بشری بهره می‌گیرد؟ طرح بحث الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت از سوی مقام معظم رهبری فرصت خوبی به وجود آورده است تا این مسئله به شکلی جدی‌تر مورد توجه مجامع علمی قرار گیرد. حسین نژاد (۱۳۹۲) در پژوهش خود در گام نخست، به نظریه‌ها و مکاتب توسعه اشاره نموده و در ادامه، دیدگاه امام خمینی در باب الگوی توسعه ایرانی-اسلامی با عنوان طرح «تمدن‌گرایی اسلامی» بررسی و اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای اصلی این الگو از بیانات ایشان استخراج شده و اثرات این طرح بر تولید الگوی ایرانی-اسلامی پیشرفت پیش‌بینی شده است. علاوه بر این، برپایی تمدن اسلامی از دغدغه‌های بسیار مهمی بوده است که در ذهن و اندیشه برخی از اندیشمندان و رهبران جهان اسلام تبلور یافته، بالاینکه هر یک و از جمله امام خمینی، مباحثی را در این باره طرح کرده و مؤلفه‌هایی را برای آن بر شمرده‌اند، اما هنوز بایسته‌های سیاسی آن مبهم باقی مانده است که پژوهش زمانی محبوب (۱۳۹۵) در پی بررسی دیدگاه معظم له درباره بایسته‌های سیاسی تمدن اسلامی با استفاده از شیوه تحلیل محتواست. این مقاله نشان داده امام خمینی با در نظر گرفتن ابعاد مادی و معنوی برای تمدن، تمدن اسلامی را جامع‌ترین تمدن‌ها دانسته و بر ضرورت توجه به دین اسلام، پیوند بین دیانت و سیاست، تشکیل حکومت اسلامی بر مبنای ولایت فقیه، استقلال و نفی سلطه بیگانگان، نقد تمدن غرب و... به عنوان بایسته‌های سیاسی تمدن نوین اسلامی، تأکید دارد. در پژوهش دیگری چنین بیان شده است که سرگذشت انسان‌ها از معبر تمدن‌ها می‌گذرد و تمدن‌ها در طول تاریخ در شکل دهی به هویت بشر، گسترده‌ترین نقش را داشته‌اند. امروزه تمدن، به سند تاریخی فرهنگ ملل تبدیل گشته و از اهمیتی ویژه برخوردار است. دین اسلام پس از استقرار، به سرعت توانست بنیان‌گذار تمدن شگرفی در جهان شود؛ به گونه‌ای که تمدن‌های دیگر، از جمله تمدن غربی را وام‌دار خود نماید. پژوهش فوزی و صنم زاده (۱۳۹۱) به روش اسنادی و با رویکردی توصیفی - تحلیلی تعاریف، ویژگی‌ها و مؤلفه‌های تمدن اسلامی را بیان می‌کند و نظر امام خمینی نسبت به تمدن اسلامی را شرح می‌دهد. بر اساس یافته‌های این مقاله، امام خمینی ضمن توجه به ابعاد مادی

و معنوی تمدن‌ها، با نقد تمدن غربی و تأکید بر مادی و تک‌بعدی بودن آن، تمدن اسلامی را جامع‌ترین تمدن‌ها دانسته که دارای روحی سرشار از ایمان است و این روح در تمامی ارکان آن جریان دارد. امام خمینی از سوی دیگر بر وجه معنوی و توان انسان‌سازی تمدن اسلامی به‌عنوان مهم‌ترین عنصر آن تأکید می‌کند.

پژوهشگران چنین بیان کرده‌اند که سرگذشت انسان‌ها از معبر تمدن‌ها می‌گذرد و تمدن‌ها در طول تاریخ در شکل‌دهی به هویت بشر گسترده‌ترین نقش را داشته‌اند. دین اسلام پس از استقرار، به‌سرعت توانست بنیان‌گذار تمدنی شگرف در جهان شود به‌گونه‌ای که سایر تمدن‌ها، از جمله تمدن غربی را وام‌دار خود نماید. در طول تاریخ، تمدن اسلامی فراز و فرودهای بسیاری را طی کرده است که با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران به اوج خود رسیده و جهان اسلام را به‌سوی بیداری هدایت کرده است. در همین راستا در پژوهش عابدین زاده (۱۳۹۶) سعی شده است با بررسی اندیشه‌های امام خمینی و مقام معظم رهبری در ارتباط با تمدن نوین اسلامی، ابعاد موضوع در رویکرد تمدنی ایشان بررسی شود. در پژوهش حاضر با روشی توصیفی-تحلیلی به پرسش‌هایی درباره تمدن نوین اسلامی از دیدگاه امام خمینی پاسخ داده شده است. از جمله اینکه تمدن نوین اسلامی چیست و شاخص‌های اصلی آن کدامند؟ بر اساس نتایج پژوهش، امام خمینی ضمن توجه به ابعاد مادی و معنوی تمدن‌ها، تمدن اسلامی را جامع‌ترین تمدن‌ها دانسته‌اند که دارای روحی سرشار از ایمان بوده و وجه معنوی و توان انسان‌سازی آن مهم‌ترین عنصر آن است. در دیدگاه مقام معظم رهبری نیز گسترش و ترقی تمدن نوین اسلامی به همت و خرد دسته‌جمعی نیاز دارد که در سایه اخلاق، کار و تلاش، ایمان به خدا، عقلانیت، توانایی علمی، اقتصاد شکوفا، برخورداری از رسانه‌های قوی و روابط بین‌الملل به وجود می‌آید. بسیاری از اندیشمندان و شخصیت‌های علمی و فکری جهان، بر این عقیده‌اند که رهبری معظم انقلاب اسلامی، آیت‌الله خامنه‌ای، پیش از آنکه رهبر سیاسی یک کشور اسلامی باشد، یک شخصیت علمی برجسته در جهان اسلام و عرصه بین‌الملل است. در میان موضوعات و مسائل فکری جمهوری اسلامی ایران و فراتر از آن مسائل جهان اسلام، اندیشه‌ها و دیدگاه‌های ایشان در موضوع تمدن نوین اسلامی، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در پژوهشی با استناد به بیانات و سخنرانی‌های ایشان در دوره زمانی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۴ و با بهره‌گیری از

روش مفهوم‌سازی بنیادی، «هندسه کلان اندیشه تمدنی» ایشان استخراج و توصیف شده است (بهمنی ۱۳۹۳). تمدن اسلامی در واقع بیان‌کننده فرهنگ، تاریخ، سنن و باورهای دینی مسلمین است که ریشه در تعالیم قرآنی و توحیدی دارد. به‌طور کلی این تمدن طی پانزده قرن بافت‌وخیزهایی مواجه بوده است که در شکوفایی مجدد آن، انقلاب اسلامی ایران و بنیان‌گذاری یک نظام اسلامی جایگاه ارزشمند و تعیین‌کننده‌ای داشته است. از طرفی دیدگاه‌ها و نظرات ارزشمند امام خمینی یک خلأ تئوریک چندقرنه را در تمدن اسلامی پر کرده و شخصیت و برجستگی تازه‌ای به «تمدن اسلامی» بخشیده است. این تمدن نوین اسلامی از دیدگاه ایشان دارای مؤلفه و شاخص‌هایی همچون بینش توحیدی، کرامت انسانی، علم و معرفت، عدالت‌گستری، آزادی، استقامت و پایداری، استقلال سبک زندگی و عزت است؛ همچنین راهکارهای دستیابی به آن عبارتند از ایمان، پرهیز از سطحی‌نگری، بازگشت به اسلام، استفاده بهینه از ظرفیت نخبگان و دانشمندان، تحول در علوم انسانی، پرهیز از غرب‌گرایی، تلاش حاکمیت، خودباوری، داشتن نگاه فراملی و فرامرزی بررسی گذشته تمدن اسلامی، داشتن جهان‌بینی کامل و تحول نگاه به علم، شناسایی مؤلفه‌های تمدن رقیب، داشتن فقه پویا (یاقوتی ۱۳۹۸). علاوه بر این، پژوهشگران در پژوهشی اظهار داشته‌اند، تمدن اسلامی فرازوفرودهایی داشته و با پیروزی انقلاب اسلامی، بیداری اسلامی در ایران به اوج رسید و جهان اسلام به‌سوی بیداری حرکت کرد. در این مقاله، شاخصه‌های تمدن نوین اسلامی در اندیشه ایشان واکاوی گردیده است و با روش توصیفی-تحلیلی به پرسش‌هایی درباره تمدن نوین اسلامی از دیدگاه معظم‌له پاسخ داده شده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف بنیادی است. این روش مبتنی بر این اصل معرفت‌شناسی است که حقیقت قابل‌شناسایی نبوده و باید همیشه مورد تعبیر و تفسیر قرار گیرد. پژوهش تفسیری، متغیرهای وابسته و مستقل را از قبل تعریف نمی‌کند و بر این پیش‌فرض استوار است که دسترسی به واقعیت‌های اجتماعی تنها از راه سازه‌های اجتماعی نظیر زبان، خودآگاهی و معانی مشترک میسر است. به عبارتی دیگر، «حقیقت» ماهیتی متأثر از خصوصیات ذهنی بشر دارد. ماهیتی که نمی‌توان آن را از عبارت دیگر ساختارهای اجتماعی، ارزش‌ها و

واقعیت‌ها مستقل دانست. بررسی‌های تفسیری تلاش می‌کنند از طریق معانی که افراد به پدیده‌ها می‌دهند آن‌ها را درک کنند (دانایی فرد و همکاران ۱۳۸۸). مسائل اجتماعی دامنه‌ای گسترده دارند که حل آن‌ها به شناخت ریشه‌های ظریف، عمیق و به‌ظاهر نامرئی‌شان وابسته است. شناخت این مسائل خودبه‌خود مستلزم دانستن و تسلط بر مبنای روش‌های شناخت آن‌هاست. تحقیقات از نوع کمی و کیفی که از دو مبانی متفاوت پارادایمی‌اند، این مسیرها را مشخص می‌کنند. نیومن معتقد است تحقیق کمی متکی بر پارادایم اثباتی، درصدد کمی‌سازی داده‌های تحقیق و استفاده از تکنیک‌های کمی برای تحلیل آن‌هاست. برای محقق اثبات‌گرا، داده‌های کیفی، حالات روحی و روانی دارند و شرایطی هستند که به رفتارهای قابل اندازه‌گیری منجر می‌شوند (Neuman 1997). در تحقیق کیفی، داده‌های کیفی ارزشمندند؛ چون بر اساس آن‌ها می‌توان از طریق تحلیل کیفی به استنتاج و استخراج نظریه از بستر زمینه مورد مطالعه رسید. در این راستا، کوشش جهت تولید و ظهور مفاهیم، قضایا، فرضیات و نظریه علمی به‌جای آزمون و ارزیابی نظریه است (خاکی ۱۳۸۷)؛ بنابراین در این پژوهش به منظور یافتن الگوی تمدن نوین اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی از استراتژی پژوهشی تحلیل مضمون که یکی از استراتژی‌های پژوهش‌های کیفی به شمار می‌رود استفاده شده است؛ زیرا در آن، چارچوبی از پیش تعیین شده مانند الگو و دسته‌بندی‌های جامع وجود ندارد و این چارچوب بر اساس داده‌هایی طراحی می‌گردد که گردآوری خواهند شد.

تحلیل مضمون روشی برای شناسایی، تحلیل و گزارش الگوها و مضامین موجود در داده‌هاست. این روش داده‌ها را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (Braun & Clarke 2006). شبکه مضامین به‌عنوان یک ابزار تحلیلی از ویژگی‌های کلیدی مشترک با بسیاری از تحلیل‌های کیفی برخوردار است؛ لذا نمی‌توان مبانی نظری خاصی را به این روش اختصاص داد. به همین دلیل اصول راهنما، ساختارهای کلان و گام‌های خاص آن را می‌توان به‌راحتی در بسیاری از تکنیک‌های تحلیلی دیگر مانند تئوری داده بنیاد مشاهده نمود. شبکه مضامین به دنبال کشف و درک یک مسئله یا اهمیت یک ایده به‌جای تبیین تعاریف متعارض از یک مسئله است. تحلیل مضمون بر اساس یک‌رویه مشخص، مضامین

زیرا نظام مند می‌کند: (۱) مضامین پایه^۱ (کدها و نکات کلیدی موجود در متن)؛ (۲) مضامین سازمان دهنده^۲ (مقولات به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه)؛ (۳) مضامین فراگیر^۳ (مضامین عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن به عنوان یک کل) (عابدی جعفری و همکاران ۱۳۹۰).

یافته‌های تحقیق

با توجه به مطالعه عمیق نظری وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی، ۱۱۶ جمله کلیدی و به تبع آن ۹۲ مضمون پایه و ۴ مضمون سازمان دهنده به روش تحلیل مضمون استخراج شده است. جدول ۱ نتایج حاصل از تحلیل مضمون و استخراج کدهای کلیدی را نشان می‌دهد. در نهایت مضامین پایه و سازمان دهنده تمدن نوین اسلامی به صورت دسته‌بندی شده در جدول ۲ درج شده است.

جدول ۱: شناسایی مؤلفه‌های تمدن نوین اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی (یافته‌های نگارنده)

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۱	... حدیث «ثقلین» متواتر بین جمیع مسلمین است و [در] کتب اهل سنت از «صحاح ششگانه» تا کتب دیگر آنان، با الفاظ مختلفه و موارد مکرره از پیغمبر اکرم به طور متواتر نقل شده است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۴).	بیروی از آموزه‌های دینی	وحدت اسلامی
۲	خودخواهان و طاغوتیان، قرآن کریم را وسیله‌ای کردند برای حکومت‌های ضد قرآنی... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۴).	نفی طاغوت	وحدت اسلامی

1. Basic Themes
2. Organizing Themes
3. Global Themes

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۳	مفسران حقیقی قرآن و آشنایان به حقایق را که سراسر قرآن را از پیامبر اکرم دریافت کرده بودند و ندای اِنِّی تَارِكٌ فِیْكُمْ التَّقْلِیْنَ در گوششان بود با بهانه‌های مختلف و توطئه‌های از پیش تهیه شده، آنان را عقب زده و با قرآن، در حقیقت قرآن را از صحنه خارج کردند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۳۹۵: ۲۱-۳۹۴).	پیروی از قرآن	وحدت اسلامی
۴	و بر حکومت عدل الهی - که یکی از آرمان‌های این کتاب مقدس بوده و هست - خط بطلان کشیدند و انحراف از دین خدا و کتاب و سنت الهی را پایه گذاری کردند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۵).	پیروی از قرآن	وحدت اسلامی
۵	... و هر چه این بنیان کج به جلو آمد کجی‌ها و انحراف‌ها افزون شد تا آنجا که قرآن کریم را که برای رشد جهانیان و نقطه جمع همه مسلمانان بلکه عائله بشری، از مقام شامخ احدیت به کشف تام محمدی (ص) تنزل کرد... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۵).	پیروی از قرآن	وحدت اسلامی
۶	این ولیده «علم الاسماء» را از شرّ شیاطین و طاغوت‌ها رها سازد و جهان را به قسط و عدل رساند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۵).	نفی طاغوت	وحدت اسلامی
۷	حکومت را به دست اولیاء اللّٰه، معصومین - علیهم صلوات الاولین و الآخِرین - بسپارد تا آنان به هر که صلاح بشریت است بسپارند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۵).	پیروی از ائمه معصومین	وحدت اسلامی
۸	و مع الأسف به دست دشمنان توطئه گر و دوستان جاهل، قرآن این کتاب سرنوشت‌ساز، نقشی جز در گورستان‌ها و مجالس مردگان نداشت و ندارد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۵).	پیروی از قرآن	وحدت اسلامی
۹	... قدرت‌های شیطانی بزرگ به وسیله حکومت‌های منحرف خارج از تعلیمات اسلامی، که خود را به دروغ به اسلام بسته‌اند، برای محو قرآن و تثبیت مقاصد شیطانی ابرقدرت‌ها قرآن را با خط زیبا طبع می کنند و به اطراف می فرستند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۵).	شناخت حکومت‌های منحرف	بصیرت اسلامی
۱۰	... هر سال مقدار زیادی از ثروت‌های بی پایان مردم را صرف طبع قرآن کریم و محال تبلیغات مذهب ضد قرآنی می کند و وهابیت، این مذهب سراپا بی اساس و خرافاتی را ترویج می کند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۶).	خرافه شناسی	بصیرت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۱۱	... مردم و ملت‌های غافل را سوق به سوی ابرقدرت‌ها می‌دهد و از اسلام عزیز و قرآن کریم برای هدم اسلام و قرآن بهره‌برداری می‌کند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۶).	استقلال و عدم وابستگی به قدرت‌های مادی	استقلال و آزادی اسلامی
۱۲	... ملت عزیز سرتاپا متعهد به اسلام و قرآن مفتخر است که پیرو مذهبی است که می‌خواهد حقایق قرآنی، که سراسر آن از وحدت بین مسلمین بلکه بشریت دم می‌زند، از مقبره‌ها و گورستان‌ها نجات داده (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۶).	پیروی از مذهب	وحدت اسلامی
۱۳	و به‌عنوان بزرگ‌ترین نسخه نجات‌دهنده بشر از جمیع قیودی که بر پای و دست و قلب و عقل او پیچیده است و او را به‌سوی فنا و نیستی و بردگی و بندگی طاغوتیان می‌کشاند نجات دهد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۶).	پیروی از قرآن	وحدت اسلامی
۱۴	... کتاب نهج البلاغه که بعد از قرآن بزرگ‌ترین دستور زندگی مادی و معنوی و بالاترین کتاب رهایی‌بخش بشر است... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۶).	پیروی از آموزه‌های دینی	وحدت اسلامی
۱۵	ما مفتخریم که مذهب ما «جعفری» است که فقه ما که در پای بی‌پایان است، یکی از آثار اوست... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۷).	پیروی از مذهب	وحدت اسلامی
۱۶	ما مفتخریم که ائمه معصومین ما- صلوات الله و سلامه علیهم- در راه تعالی دین اسلام و در راه پیاده کردن قرآن کریم که تشکیل حکومت عدل یکی از ابعاد آن است، در حبس و تبعید به سر برده... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۷).	پیروی از ائمه معصومین	وحدت اسلامی
۱۷	ما مفتخریم که بانوان و زنان پیر و جوان و خرد و کلان در صحنه‌های فرهنگی و اقتصادی و نظامی حاضر و همدوش مردان یا بهتر از آنان در راه تعالی اسلام و مقاصد قرآن کریم فعالیت دارند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۷).	همکاری و تعاون	وحدت اسلامی
۱۸	... و آنان که توان جنگ دارند، در آموزش نظامی که برای دفاع از اسلام و کشور اسلامی از واجبات مهم است شرکت و... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۷).	آموزش نظامی	اقتدار اسلامی
۱۹	و آنان که توان جنگ ندارند، در خدمت پشت جبهه به نحو ارزشمندی که دل ملت را از شوق و شعف به لرزه درمی‌آورد و دل دشمنان و جاهلان بدتر از دشمنان را از خشم و غضب می‌لرزاند، اشتغال دارند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۷).	مشارکت در فعالیت‌ها	وحدت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۲۰	و ما مکرر دیدیم که زنان بزرگواری زینب گونه- علیها سلام الله- فریاد می‌زنند که فرزندان خود را از دست داده و در راه خدای تعالی و اسلام عزیز از همه چیز خود گذشته و مفتخرند به این امر؛ ... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۸).	مشارکت بانوان	وحدت اسلامی
۲۱	و ملت ما بلکه ملت‌های اسلامی و مستضعفان جهان مفتخرند به اینکه دشمنان آنان که دشمنان خدای بزرگ و قرآن کریم و اسلام عزیزند، درندگانی هستند که از هیچ جنایت و خیانتی برای مقاصد شوم جنایتکارانه خود دست نمی‌کشند ... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۸).	دشمن شناسی	بصیرت اسلامی
۲۲	و در رأس آنان امریکا این تروریست بالذات دولتی است که سرتاسر جهان را به آتش کشیده و هم‌پیمان او صهیونیست جهانی است ... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۸).	شناخت جنایات دشمنان	بصیرت اسلامی
۲۳	... و ما مفتخریم که دشمن ما صدام علفی است که دوست و دشمن او را به جنایتکاری و نقض حقوق بین‌المللی و حقوق بشر می‌شناسند ... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۸).	شناخت دسیسه دشمنان	بصیرت اسلامی
۲۴	و ما و ملت‌های مظلوم دنیا مفتخریم که رسانه‌های گروهی و دستگاه‌های تبلیغات جهانی، ما و همه مظلومان جهان را به هر جنایت و خیانتی که ابرقدرت‌های جنایتکار دستور می‌دهند متهم می‌کنند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۹-۳۹۸).	شناخت رسانه دشمنان	بصیرت اسلامی
۲۵	و این نیست جز به مدد‌های غیبی حضرت باری تعالی - جلّت عظمته- که ملت‌ها را به‌ویژه ملت ایران اسلامی را بیدار نموده ... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۹).	اعتقاد به غیب	وحدت اسلامی
۲۶	من اکنون به ملت‌های شریف ستم‌دیده و به ملت عزیز ایران توصیه می‌کنم که از این راه مستقیم الهی که نه به شرق ملحد و نه به غرب ستمگر کافر وابسته است، بلکه به صراطی که خداوند به آن‌ها نصیب فرموده است محکم و استوار و متعهد و پایدار باییند بوده (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۹).	عدم وابستگی و شرق و غرب	استقلال و آزادی اسلامی
۲۷	و با کمال جد و عجز از ملت‌های مسلمان می‌خواهم که از ائمه اطهار و فرهنگ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی این بزرگ راهنمایان عالم بشریت به‌طور شایسته و به جان‌ودل و جان‌فشانی و نثار عزیزان پیروی کنند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۹).	پیروی از ائمه معصومین	وحدت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۲۸	و به وسواس خناسان معاند با حق و مذهب گوش فرا ندهند و بدانند قدمی انحرافی، مقدمه سقوط مذهب و احکام اسلامی و حکومت عدل الهی است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۳۹۹).	شناخت معاندان با حق	بصیرت اسلامی
۲۹	و از آن جمله از نماز جمعه و جماعت که بیانگر سیاسی نماز است هر گز غفلت نکنند که این نماز جمعه از بزرگ ترین عنایات حق تعالی بر جمهوری اسلامی ایران است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۰).	پابندی به اعمال دینی	وحدت اسلامی
۳۰	و بدانند آنچه دستور ائمه - علیهم السلام - برای بزرگداشت این حماسه تاریخی اسلام است و آنچه لعن و نفرین بر ستمگران آل بیت است، تمام فریاد قهرمانانه ملت‌ها است بر سردمداران ستم‌پیشه در طول تاریخ الی‌الابد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۰).	عزاداری ائمه معصومین	وحدت اسلامی
۳۱	و در این عصر که عصر مظلومیت جهان اسلام به دست امریکا و شوروی و سایر وابستگان به آنان و از آن جمله آل سعود، این خائنین به حرم بزرگ الهی - لعنة الله و ملانکته و رسله علیهم - است به‌طور کوبنده یادآوری و لعن و نفرین شود (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۰).	شناخت خائنین	بصیرت اسلامی
۳۲	و همه باید بدانیم که آنچه موجب وحدت بین مسلمین است این مراسم سیاسی است که حافظ ملیت مسلمین، به‌ویژه شیعیان ائمه اثنی عشر - علیهم صلوات الله و سلم - است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۰).	عزاداری ائمه معصومین	وحدت اسلامی
۳۳	ما می‌دانیم که این انقلاب بزرگ که دست جهان‌خواران و ستمگران را از ایران بزرگ کوتاه کرد، با تأییدات غیبی الهی پیروز گردید (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۱).	قطع دست طمع ستمکاران و جنایتکاران	استقلال و آزادی اسلامی
۳۴	مطبوعات و سخنرانی‌ها و مجالس و محافل ضد اسلامی و ضد ملی به‌صورت ملیت و آن‌همه شعرها و بدله‌گویی‌ها و آن‌همه مراکز عیاشی و فحشا و قمار و مسکرات و مواد مخدره که همه و همه برای کشیدن نسل جوان فعال که باید در راه پیشرفت و تعالی و ترقی میهن عزیز خود فعالیت نمایند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۲-۴۰۱).	اهمیت تبلیغات و فعالیت فرهنگی	بصیرت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۳۵	و از همه بدتر وضع دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی که مقدرات کشور به دست آنان سپرده می‌شد، با به کار گرفتن معلمان و استادان غرب‌زده یا شرق‌زده صد در صد مخالف اسلام و فرهنگ اسلامی بلکه ملی صحیح، با نام «ملیت» و «ملی‌گرایی»، گرچه در بین آنان مردانی متعهد و دلسوز بودند، لکن با اقلیت فاحش آنان و در تنگنا قرار دادنشان کار مثبتی نمی‌توانستند انجام دهند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۲).	اهمیت نهادهای آموزشی	بصیرت اسلامی
۳۶	و امید است که پرتو نور آن بر تمام کشورهای اسلامی تأییدین گرفته و تمام دولت‌ها و ملت‌ها با یکدیگر تفاهم در این امر حیاتی نمایند و دست ابرقدرت‌های عالم خوار و جنایتکاران تاریخ را تا ابد از سر مظلومان و ستم‌دیدگان جهان کوتاه نمایند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۳).	قطع دست طمع ستمکاران و جنایتکاران	استقلال و آزادی اسلامی
۳۷	بی‌تردید رمز بقای انقلاب اسلامی همان رمز پیروزی است؛ و رمز پیروزی را ملت می‌داند و نسل‌های آینده در تاریخ خواهند خواند که دورکن اصلی آن: انگیزه الهی و مقصد عالی حکومت اسلامی؛ و اجتماع ملت در سراسر کشور با وحدت کلمه برای همان انگیزه و مقصد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۳).	انگیزه و هدف الهی	وحدت اسلامی
۳۸	و چشم و گوش بسته تسلیم امریکا هستند دیده می‌شود؛ و بعضی از روحانی‌نماها نیز به آنان ملحقند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۳).	اعلام براثت از امریکا	استقلال و آزادی اسلامی
۳۹	امروز و در آتیه نیز آنچه برای ملت ایران و مسلمانان جهان باید مطرح باشد و اهمیت آن را در نظرگیرند، خنثی کردن تبلیغات تفرقه افکن خانه‌برانداز است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۴).	شناخت تبلیغات تفرقه‌افکن	بصیرت اسلامی
۴۰	... در مقابل این توطئه‌ها عکس‌العمل نشان داده و به انسجام و وحدت خود، به هر راه ممکن افزایش دهند و کفار و منافقان را مأیوس نمایند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۴).	انسجام در مقابل توطئه‌ها	وحدت اسلامی
۴۱	از توطئه‌های مهمی که در قرن اخیر، خصوصاً در دهه‌های معاصر و به‌ویژه پس از پیروزی انقلاب آشکارا به چشم می‌خورد، تبلیغات دامنه‌دار با ابعاد مختلف برای مأیوس نمودن ملت‌ها و خصوصاً ملت فداکار ایران از اسلام است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۵-۴۰۴).	شناخت تبلیغات مأیوس‌کننده	بصیرت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۴۲	زیرا اجرای قوانین بر معیار قسط و عدل و جلوگیری از ستمگری و حکومت جائزانه و بسط عدالت فردی و اجتماعی و منع از فساد و فحشا و انواع کج‌روی‌ها... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۵).	عدالت محوری	وحدت اسلامی
۴۳	و اما طایفه دوم که نقشه موذیانہ دارند و اسلام را از حکومت و سیاست جدا می‌دانند. باید به این نادانان گفت که قرآن کریم و سنت رسول الله - صلی الله علیه و آله - آن قدر که در حکومت و سیاست احکام دارند در سایر چیزها ندارند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۶).	شناخت نقشه موذیانہ	بصیرت اسلامی
۴۴	پیغمبر اسلام (ص) تشکیل حکومت داد مثل سایر حکومت‌های جهان لکن با انگیزه بسط عدالت اجتماعی (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۶).	عدالت اجتماعی	وحدت اسلامی
۴۵	اشتباه تأسف آوری است که نتایج آن به تباهی کشیدن ملت‌های اسلامی و باز کردن راه برای استعمارگران خون‌خوار است، زیرا آنچه مردود است حکومت‌های شیطان‌ی و دیکتاتوری و ستمگری است که برای سلطه‌جویی و انگیزه‌های منحرف و دنیایی که از آن تحذیر نموده‌اند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۷).	بستن راه استعمارگران	استقلال و آزادی اسلامی
۴۶	و اما حکومت حق برای نفع مستضعفان و جلوگیری از ظلم و جور و اقامه عدالت اجتماعی، همان است که مثل سلیمان بن داود و پیامبر عظیم‌الشان اسلام - صلی الله علیه و آله - و اوصیای بزرگوارش برای آن کوشش می‌کردند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۷).	عدالت محوری	وحدت اسلامی
۴۷	و به‌جای طرفداری از منافقان و ستمگران و سرمایه‌داران و محتکران بی‌انصاف از خدا بی‌خبر، طرفدار مظلومان و ستم‌دیدگان و محرومان باشید (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۰۹).	حمایت از مظلومان	وحدت اسلامی
۴۸	... و ملت‌ده‌ها میلیونی نیز طرفدار و مددکار آنان هستند؛ و اگر این اقلیت اشکال‌تراش و کارشکن به کمک بشتابند، تحقق این آمال آسان‌تر و سریع‌تر خواهد بود... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۰).	جذب افراد اشکال‌تراش	وحدت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۴۹	اما امروز می بینیم که ملت ایران از قوای مسلح نظامی و انتظامی و سپاه و بسیج تا قوای مردمی از عشایر و داوطلبان و از قوای در جبهه‌ها و مردم پشت جبهه‌ها، با کمال شوق و اشتیاق چه فدakarی‌ها می‌کنند و چه حماسه‌ها می‌آفرینند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۰).	فدakarی نیروهای مسلح	اقتدار اسلامی
۵۰	آنان که در این جمهوری اسلامی به دست منافقان و منحرفان شهید شدند و ارزیابی کنید بین آنان و دشمنانشان؛ نوارهای این شهیدان تا حدی در دست و نوارهای مخالفان شاید در دست شماها باشد، ببینید کدام دسته طرفدار محرومان و مظلومان جامعه هستند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۱).	نقش شهیدان	اقتدار اسلامی
۵۱	و به مجلس و دولت و دست‌اندرکاران توصیه می‌نمایم که قدر این ملت را بدانید و در خدمتگزاری به آنان خصوصاً مستضعفان و محرومان و ستم‌دیدگان که نور چشمان ما و اولیای نعم همه هستند و جمهوری اسلامی رهاورد آنان و با فدakarی‌های آنان تحقق پیدا کرد و بقای آن نیز مرهون خدمات آنان است، فروگذار نکنید... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۲).	خدمت‌رسانی به محرومان	وحدت اسلامی
۵۲	... و حکومت‌های طاغوتی را که چپاولگرانی بی‌فرهنگ و زورگویانی تهی‌مغز بودند و هستند را همیشه محکوم نمایم... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۲).	محکوم کردن دائمی حکومت‌های طاغوتی	بصیرت اسلامی
۵۳	... که مایه بدبختی مسلمانان، حکومت‌های وابسته به شرق و غرب می‌باشند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۳).	نفی وابستگی به شرق و غرب	استقلال و آزادی اسلامی
۵۴	و اکیداً توصیه می‌کنم که به بوق‌های تبلیغاتی مخالفان اسلام و جمهوری اسلامی گوش فرانهید که همه کوشش دارند که اسلام را از صحنه بیرون کنند که منافع ابرقدرت‌ها تأمین شود (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۳).	شناخت بوق‌های تبلیغاتی مخالفان	بصیرت اسلامی
۵۵	از نقشه‌های شیطانی قدرت‌های بزرگ استعمار و استثمارگر که سال‌های طولانی در دست اجرا است و در کشور ایران از زمان رضاخان اوج گرفت... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۳).	شناخت نقشه‌های شیطانی دشمن	بصیرت اسلامی
۵۶	و توده‌های مردم که علاقه به دین و روحانی دارند مخالف دولت و حکومت و هر چه متعلق به آن است باشند و اختلاف عمیق بین دولت و ملت و دانشگاهی و روحانی راه را برای چپاولگران آن چنان باز کند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۴-۴۱۳).	رها کردن اختلافات	وحدت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۵۷	از جمله نقشه‌ها که مع‌الأسف تأثیر بزرگی در کشورها و کشور عزیزمان گذاشت و آثار آن باز تا حد زیادی به‌جامانده، بیگانه نمودن کشورهای استعمار زده از خویش و غرب‌زده و شرق‌زده نمودن آنان است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۴).	نفی خود بیگانگی در کشور	استقلال و آزادی اسلامی
۵۸	به‌طوری که خود را و فرهنگ و قدرت خود را به هیچ گرفتند و غرب و شرق، دو قطب قدرتمند را نژاد برتر و فرهنگ آنان را والاتر و آن دو قدرت را قبله‌گاه عالم دانستند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۵).	اهمیت خودباوری	استقلال و آزادی اسلامی
۵۹	و غم‌انگیزتر اینکه آنان ملت‌های ستمدیده زیر سلطه را در همه‌چیز عقب نگه‌داشته و کشورهای مصرفی بار آوردند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۵).	نفی مصرف‌گرایی	اقتدار اسلامی
۶۰	و این بوجی و تهی مغزی مصنوعی موجب شده که در هیچ امری به فکر و دانش خود اتکا نکنیم و کورکورانه از شرق و غرب تقلید نماییم (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۵).	اتکا به فکر و دانش بومی	اقتدار اسلامی
۶۱	فی‌المثل، اگر در کتاب یا نوشته یا گفتاری چند واژه فرنگی باشد، بدون توجه به محتوای آن با اعجاب پذیرفته و گوینده و نویسنده آن را دانشمند و روشنفکر به حساب می‌آورند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۵).	اتکا به محتوای بومی	اقتدار اسلامی
۶۲	فرنگی مآبی از سرتاپا و در تمام نشست‌وبرخاست‌ها و در معاشرت‌ها و تمام شئون زندگی موجب افتخار و سربلندی و تمدن و پیشرفت و در مقابل، آداب‌ورسوم خودی، کهنه‌پرستی و عقب‌افتادگی است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۶-۴۱۵).	اتکا به فرهنگ بومی	اقتدار اسلامی
۶۳	و دیدیم که بسیاری از کارخانه‌ها و وسایل پیشرفته مثل هواپیماها و دیگر چیزها که گمان نمی‌رفت متخصصین ایران قادر به راه انداختن کارخانه‌ها و امثال آن باشند و همه دست‌ها را به سوی غرب یا شرق دراز کرده بودیم که متخصصین آنان این‌ها را به راه اندازند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۶).	اتکا به توانمندی داخلی	اقتدار اسلامی
۶۴	باید هوشیار و بیدار و مراقب باشید که سیاست‌بازان پیوسته به غرب و شرق با وسوسه‌های شیطانی شما را به سوی این چپاولگران بین‌المللی نکشند؛ و با اراده مصمم و فعالیت و پشتکار خود به رفع وابستگی‌ها قیام کنید (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۷).	شناخت چپاولگران	بصیرت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۶۵	به شرط اتکال به خداوند تعالی و اتکابه نفس و قطع وابستگی به دیگران و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به زندگی شرافتمندانه و خارج شدن از تحت سلطه اجانب (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۷).	خارج شدن از سلطه اجانب	استقلال و آزادی اسلامی
۶۶	از توطئه‌های بزرگ آنان، چنانچه اشاره شد و کراراً تذکر داده‌ام، به دست گرفتن مراکز تعلیم و تربیت خصوصاً دانشگاه‌ها است که مقدرات کشورها در دست محصولات آن‌ها است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۸).	اهمیت نهادهای آموزشی	بصیرت اسلامی
۶۷	... وصیت می‌کنم که در این امر مهم که کشورتان را از آسیب نگه می‌دارد، با جان‌ودل کوشش کنید (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۹).	تلاش برای سازندگی	اقتدار اسلامی
۶۸	... ما دیدیم که اسلام و کشور ایران چه صدمات بسیار انگیزی از مجلس شورایی غیر صالح و منحرف، از بعد از مشروطه تا عصر رژیم جنایتکار پهلوی و از هر زمان بدتر و خطرناک‌تر در این رژیم تحمیلی فاسد خورد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۹).	اهمیت مسئولین صالح	اقتدار اسلامی
۶۹	اکنون که با عنایت پروردگار و همت ملت عظیم الشان سرنوشت کشور به دست مردم افتاد و وکلای خود مردم و با انتخاب خودشان، بدون دخالت دولت و خان‌های ولایات به مجلس شورای اسلامی راه یافتند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۱۹).	مشارکت در فعالیت‌ها	وحدت اسلامی
۷۰	وصیت این‌جانب به ملت در حال و آتیه آن است که با اراده مصمم خود و تعهد خود به احکام اسلام و مصالح کشور در هر دوره از انتخابات وکلای دارای تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی که غالباً بین متوسطین جامعه و محرومین می‌باشند و غیر منحرف از صراط مستقیم... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۰-۴۱۹).	مسئولین متعهد به اسلام	اقتدار اسلامی
۷۱	هر کس به مقدار توانش و حیطه نفوذش لازم است در خدمت اسلام و میهن باشد... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۰).	خدمت به اسلام و میهن	اقتدار اسلامی
۷۲	و به اقلیت‌های مذهبی رسمی وصیت می‌کنم که از دوره‌های رژیم پهلوی عبرت بگیرند و وکلای خود را از اشخاص متعهد به مذهب خود و جمهوری اسلامی و غیر وابسته به قدرت‌های جهان خوار و بدون گرایش به مکتب‌های الحادی و انحرافی و التقاطی انتخاب نمایند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۱).	مسئولین متعهد و مستقل	اقتدار اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۷۳	از همه نمایندگان خواستارم که با کمال حسن نیت و برادری با هم مجلسان خود رفتار و همه کوشا باشند که قوانین خدای نخواستہ از اسلام منحرف نباشد و همه به اسلام و احکام آسمانی آن وفادار باشید تا به سعادت دنیا و آخرت نائل آید (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۱).	وفاداری مسئولین به اسلام	اقتدار اسلامی
۷۴	از شورای محترم نگهبان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده، که با کمال دقت و قدرت وظایف اسلامی و ملی خود را ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۱).	پایبندی به قوانین اسلامی	اقتدار اسلامی
۷۵	چه هیچ علاجی بالاتر و بالاتر از آن نیست که ملت در سرتاسر کشور در کارهایی که محول به اوست بر طبق ضوابط اسلامی و قانون اساسی انجام دهد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۲).	پایبندی به قوانین اسلامی	اقتدار اسلامی
۷۶	در تعیین رئیس جمهور و وکلای مجلس با طبقه تحصیل کرده متعهد و روشنفکر با اطلاع از مجاری امور و غیر وابسته به کشورهای قدرتمند استعمارگر و... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۲).	مسئولین متعهد و مستقل	اقتدار اسلامی
۷۷	و توجه داشته باشند رئیس جمهور و وکلای مجلس از طبقه ای باشند؛ که محرومیت و مظلومیت مستضعفان و محرومان جامعه را لمس نموده و در فکر رفاه آنان باشند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۲).	حمایت از محرومان	وحدت اسلامی
۷۸	... خود را وقف در خدمت به اسلام و جمهوری اسلامی و محرومان و مستضعفان بنمایند؛... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۲).	حمایت از محرومان	وحدت اسلامی
۷۹	... کوشش کنند که اشخاص متعهد سابقه دار و صاحب نظر در امور شرعی و اسلامی و در سیاست را نصب نمایند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۳).	انتصاب اشخاص متعهد	اقتدار اسلامی
۸۰	از شورای عالی قضایی می خواهم امر قضاوت را که در رژیم سابق به وضع اسفناک و غم انگیزی درآمده بود با جدیت سر و سامان دهند؛ و دست کسانی که با جان و مال مردم بازی می کنند و آنچه نزد آنان مطرح نیست عدالت اسلامی است از این کرسی پراهمیت کوتاه نکنند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۳-۴۲۴).	عدالت اسلامی در قضاوت	وحدت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۸۱	از بالاترین و والاترین حوزه‌هایی که لازم است به‌طور همگانی مورد تعلیم و تعلم قرار گیرد، علوم معنوی اسلامی است، ... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۶).	تعلیم علوم اسلامی	بصیرت اسلامی
۸۲	با پشتیبانی مردم خصوصاً طبقات محروم بود که پیروزی حاصل شد و دست ستم‌شاهی از کشور و ذخایر آن کوتاه گردید... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۶).	پشتیبانی از محرومان	وحدت اسلامی
۸۳	... اشخاص لایق، متدین، متعهد، عاقل و سازگار با مردم انتخاب نمایند تا آرامش در کشور هر چه بیشتر حکم‌فرما باشد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۷).	اهمیت کارگزاران متعهد	اقتدار اسلامی
۸۴	... چه در اصلاح و تحول وزارتخانه و سفارتخانه‌ها؛ و چه در سیاست خارجی حفظ استقلال و منافع کشور و روابط حسنه با دولت‌هایی که قصد دخالت در امور کشور ما را ندارند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۷).	توجه به سیاست خارجی	اقتدار اسلامی
۸۵	... بدانید که وابستگی در بعضی امور هر چند ممکن است ظاهر فریبنده‌ای داشته باشد یا منفعت و فایده‌ای در حال داشته باشد، لکن در نتیجه، ریشه کشور را به تباهی خواهد کشید (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۷).	استقلال در امور حیاتی	استقلال و آزادی اسلامی
۸۶	... انتظار نداشته باشید که از خارج کسی به شما در رسیدن به هدف که آن اسلام و پیاده کردن احکام اسلام است کمک کند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۸-۴۲۷).	اهمیت خودباوری	استقلال و آزادی اسلامی
۸۷	و علمای اعلام و خطبای محترم کشورهای اسلامی دولت‌ها را دعوت کنند که از وابستگی به قدرت‌های بزرگ خارجی خود رازها کنند و با ملت خود تفاهم کنند؛ در این صورت پیروزی را در آغوش خواهند کشید (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۸).	تفاهم دولت و ملت	وحدت اسلامی
۸۸	... و از نژادپرستی که مخالف دستور اسلام است بپرهیزند؛ و با برادران ایمانی خود در هر کشوری و با هر نژادی که هستند دست برادری دهند که اسلام بزرگ آنان را برادرخوانده (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۸).	پرهیز از نژادپرستی	وحدت اسلامی
۸۹	و اگر این برادری ایمانی با همت دولت‌ها و ملت‌ها و با تأیید خداوند متعال روزی تحقق یابد، خواهید دید که بزرگ‌ترین قدرت جهان را مسلمانان تشکیل می‌دهند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۸).	اتحاد مسلمانان	وحدت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۹۰	...مورد تهاجم تبلیغاتی تمام رسانه‌های گروهی وابسته به قدرت‌های بزرگ هستیم. چه دروغ‌ها و تهمت‌ها که گویندگان و نویسندگان وابسته به ابرقدرت‌ها به این جمهوری اسلامی نوپا نزده و نمی‌زنند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۸).	شناخت تهاجم تبلیغتی	بصیرت اسلامی
۹۱	و وصیت این جانب به وزارت ارشاد در همه اعصار خصوصاً عصر حاضر که ویژگی خاصی دارد، آن است که برای تبلیغ حق مقابل باطل و ارائه چهره حقیقی جمهوری اسلامی کوشش کنند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۸).	تقویت تبلیغات حق علیه باطل	بصیرت اسلامی
۹۲	و قدرت تبلیغاتی ما بسیار ضعیف و ناتوان است و می‌دانید که امروز جهان روی تبلیغات می‌چرخد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۸).	تقویت تبلیغات	اقتدار اسلامی
۹۳	... باید وزارت خارجه کوشش کند تا سفارتخانه‌ها نشریات تبلیغی داشته باشند و چهره نورانی اسلام را برای جهانیان روشن نمایند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۹).	تقویت تبلیغات سفارتخانه‌ها	اقتدار اسلامی
۹۴	و هر گز قراردادهای خانه‌خراب‌کن بر ملت محروم غارت‌زده تحمیل نمی‌شود و هر گز پای مستشاران خارجی به ایران باز نمی‌شد... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۲۹-۴۲۸).	دقت در عقد قراردادهای خارجی	استقلال و آزادی اسلامی
۹۵	اگر مجلس و دولت و قوه قضاییه و سایر ارگان‌ها از دانشگاه‌های اسلامی و ملی سرچشمه می‌گرفت ملت ما امروز گرفتار مشکلات خانه‌برانداز نبود (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۰).	اهمیت نهادهای آموزشی در ساختار کشور	اقتدار اسلامی
۹۶	وصیت این جانب به جوانان عزیز دانشسراها و دبیرستان‌ها و دانشگاه‌ها آن است که خودشان شجاعانه در مقابل انحرافات قیام نمایند... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۱).	نقش جوانان در کشور	اقتدار اسلامی
۹۷	و لازم است توجه داشته باشند که در دنیا آنچه مورد بهره‌برداری برای قدرت‌های بزرگ و سیاست‌های مخرب، بیشتر از هر چیز و هر گروهی است، قوای مسلح است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۱).	اهمیت نیروهای مسلح	اقتدار اسلامی
۹۸	قوای مسلح است که با بازی‌های سیاسی، کودتاها و تغییر حکومت‌ها و رژیم‌ها به دست آنان واقع می‌شود... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۱).	اهمیت نیروهای مسلح	اقتدار اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
۹۹	و نیز شرارت‌ها و توطئه‌های داخلی را که به دست عروسک‌های وابسته به غرب و شرق برای براندازی جمهوری اسلامی بسیج شده بودند با دست توانای جوانان کمیته‌ها و پاسداران بسیج و شهربانی و با کمک ملت غیرتمند درهم شکسته شد... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۲).	اهمیت پاسداران و بسیج	اقتدار اسلامی
۱۰۰	بیدار باشید و هوشیار که باز یگران سیاسی و سیاستمداران حرفه‌ای غرب و شرق زده و دست‌های مرموز جنایتکاران پشت پرده لبه تیز سلاح خیانت و جنایتکارشان از هر سو و بیشتر از هر گروه متوجه به شما عزیزان است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۲).	شناخت دست‌های مرموز جنایتکاران	بصیرت اسلامی
۱۰۱	... و قوای مسلح مطلقاً، چه نظامی و انتظامی و پاسدار و بسیج و غیر این‌ها، در هیچ حزب و گروهی وارد نشده و خود را از بازی‌های سیاسی دور نگه دارند. در این صورت می‌توانند قدرت نظامی خود را حفظ... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۲).	حفظ قدرت نظامی	اقتدار اسلامی
۱۰۲	... احتیاج ما پس از این همه عقب‌ماندگی مصنوعی به صنعت‌های بزرگ کشورهای خارجی حقیقتی است انکارناپذیر؛ و این به آن معنی نیست که ما باید در علوم پیشرفته به یکی از دو قطب وابسته شویم (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۲).	عدم وابستگی به صنعت‌های بزرگ خارجی	استقلال و آزادی اسلامی
۱۰۳	... در این صدسال اخیر به‌ویژه نیمه دوم آن، چه نقشه‌های بزرگی از این ابزار، چه در تبلیغ ضد اسلام و ضد روحانیت خدمتگزار و چه در تبلیغ استعمارگران غرب و شرق، کشیده شد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۴).	شناخت نقشه‌های دشمن	بصیرت اسلامی
۱۰۴	و از آن‌ها برای درست کردن بازار کالاها خصوصاً تجملی و تزئینی از هر قماش، از تقلید در ساختمان‌ها و تزئینات و تجملات آن‌ها و تقلید در اجناس نوشیدنی و پوشیدنی و در فرم آن‌ها استفاده کردند، به طوری که افتخار بزرگ فرنگی مآب بودن در تمام شئون زندگی از رفتار و گفتار و پوشش و فرم آن... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۴).	پرهیز از غرب‌زدگی	بصیرت اسلامی
۱۰۵	مجله‌ها با مقاله‌ها و عکس‌های افتتاح بار و اسف‌انگیز و روزنامه‌ها با مسابقات در مقالات ضد فرهنگی خویش و ضد اسلامی با افتخار، مردم به‌ویژه طبقه جوان مؤثر را به سوی غرب یا شرق هدایت می‌کردند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۵).	پرهیز از غرب‌زدگی	بصیرت اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۱۰۶	و باید همه بدانیم که آزادی به شکل غربی آن، که موجب تباهی جوانان و دختران و پسران می‌شود، از نظر اسلام و عقل محکوم است... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۳۶-۴۳۵).	پرهیز آزادی غربی	استقلال و آزادی اسلامی
۱۰۷	یکی از اموری که لازم به توصیه و تذکر است، آن است که اسلام نه با سرمایه‌داری ظالمانه و بی حساب و محروم کننده توده‌های تحت ستم و مظلوم موافق است، بلکه آن را به طور جدی در کتاب و سنت محکوم می‌کند و مخالف عدالت اجتماعی می‌داند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۴۴).	عدالت محوری	وحدت اسلامی
۱۰۸	... اسلام يك رژيم معتدل با شناخت مالکیت و احترام به آن به نحو محدود در پیدا شدن مالکیت و مصرف، که اگر به حق به آن عمل شود چرخ‌های اقتصاد سالم به راه می‌افتد و عدالت اجتماعی، که لازمه يك رژيم سالم است تحقق می‌یابد (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۴۴).	اهمیت اقتصاد سالم	اقتدار اسلامی
۱۰۹	و به مالکیت و سرمایه‌های مشروع با حدود اسلامی احترام گذارید و به ملت اطمینان دهید تا سرمایه‌ها و فعالیت‌های سازنده به کار افتند و دولت و کشور را به خودکفایی و صنایع سبک و سنگین برسانند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۴۵).	حمایت از فعالیت‌های سازنده	اقتدار اسلامی
۱۱۰	و به همه در کوشش برای رفاه طبقات محروم وصیت می‌کنم که خیر دنیا و آخرت شماها رسیدگی به حال محرومان جامعه است که در طول تاریخ ستم‌شاهی و خان‌خانی در رنج و زحمت بوده‌اند (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۴۵).	حمایت از محرومان	وحدت اسلامی
۱۱۱	و شما ای مستضعفان جهان و ای کشورهای اسلامی و مسلمانان جهان پیاخیزید و حق را با چنگ و دندان بگیرید... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۴۸).	مقاومت در مقابل ابرقدرت‌ها	اقتدار اسلامی
۱۱۲	و خود و طبقات خدمتگزار متعهد، زمام امور را به دست گیرید و همه در زیر پرچم پرافتخار اسلام مجتمع و با دشمنان اسلام و محرومان جهان به دفاع برخیزید (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۴۸).	اهمیت کارگزاران متعهد	اقتدار اسلامی
۱۱۳	در این انگیزه است که همه اولیا شهادت را در راه آن به آغوش می‌کشند و مرگ سرخ را «احلی من العسل» می‌دانند؛... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۴۹).	روحیه فداکاری و شهادت‌طلبی	اقتدار اسلامی

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۱۱۴	و تا این روح تعاون و تعهد در جامعه برقرار است کشور عزیز از آسیب دهر ان شاء الله تعالی مصون است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۵۰).	روحیه تعاون و تعهد	اقتدار اسلامی
۱۱۵	و وصیت من به همه آن است که با یاد خدای متعال به‌سوی خودشناسی و خودکفایی و استقلال، با همه ابعادش به‌پیش و بی‌تردید دست خدا با شما است (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۵۰).	شناخت ظرفیت‌های داخلی	استقلال و آزادی اسلامی
۱۱۶	و این جانب با آنچه در ملت عزیز از بیداری و هوشیاری و تعهد و فداکاری و روح مقاومت و صلابت در راه حق می‌بینم ... (امام خمینی ۱۳۸۵ ج ۲۱: ۴۵۰).	روحیه مقاومت و فداکاری	اقتدار اسلامی

پس از استخراج کدها و کلمات کلیدی از وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی و تقسیم آن‌ها در قالب مضامین پایه و سازمان‌دهنده (جدول ۱)، در جدول ۲ نسبت به تقسیم‌بندی این مضامین اقدام شده است. شایان‌ذکر است، استخراج و دسته‌بندی این کدها بر اساس روش تحلیل مضمون به انجام رسیده است.

جدول ۲: دسته‌بندی مضامین پایه و سازمان‌دهنده تمدن نوین اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی (یافته‌های نگارنده)

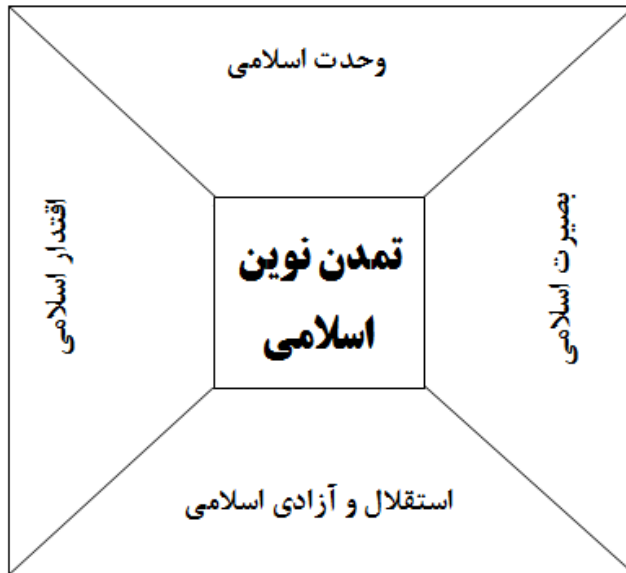
استقلال و آزادی اسلامی	اقتدار اسلامی	بصیرت اسلامی	وحدت اسلامی
استقلال و عدم وابستگی به قدرت‌های مادی	آموزش نظامی	شناخت حکومت‌های منحرف	پیروی از آموزه‌های دینی
عدم وابستگی و شرق و غرب	نفی مصرف‌گرایی	خرافه‌شناسی	نفی طاغوت
قطع دست طمع ستمکاران	اتکا به فکر و دانش بومی	دشمن‌شناسی	پیروی از قرآن
قطع دست طمع جنایتکاران	اتکا به محتوای بومی	شناخت جنایات دشمنان	پیروی از ائمه معصومین

استقلال و آزادی اسلامی	اقتدار اسلامی	بصیرت اسلامی	وحدت اسلامی
اعلام برائت از آمریکا	اتکا به فرهنگ بومی	شناخت دسیسه دشمنان	پیروی از مذهب
شناخت تبلیغات تفرقه افکن	اتکا به توانمندی داخلی	شناخت رسانه دشمنان	همکاری و تعاون
بستن راه استعمارگران	تلاش برای سازندگی	شناخت معاندان با حق	مشارکت در فعالیت‌ها
فداکاری نیروهای مسلح	اهمیت مسئولین صالح	شناخت خائنین	مشارکت بانوان
نقش شهیدان	مسئولین متعهد به اسلام	اهمیت تبلیغات و فعالیت فرهنگی	اعتقاد به غیب
نفی وابستگی به شرق و غرب	خدمت به اسلام و میهن	اهمیت نهادهای آموزشی	پابندی به اعمال دینی
نفی خود بیگانگی در کشور	مسئولین متعهد و مستقل	شناخت تبلیغات مایوس کننده	عزاداری ائمه معصومین
اهمیت خودباوری	وفاداری مسئولین به اسلام	شناخت نقشه مودیان	انگیزه و هدف الهی
خارج شدن از سلطه اجانب	پابندی به قوانین اسلامی	محکوم کردن دائمی حکومت‌های طاغوتی	انسجام در مقابل توطئه‌ها
استقلال در امور حیاتی	انتصاب اشخاص متعهد	شناخت بوق‌های تبلیغاتی مخالفان	عدالت محوری
دقت در عقد قراردادهای خارجی	توجه به سیاست خارجی	شناخت نقشه‌های شیطانی دشمن	عدالت اجتماعی
عدم وابستگی به صنعت‌های بزرگ خارجی	تقویت تبلیغات	شناخت چپاولگران	حمایت از محرومان و مظلومان
پرهیز آزادی غربی	تقویت تبلیغات سفارتخانه‌ها	اهمیت نهادهای آموزشی	جذب افراد اشکال تراش

استقلال و آزادی اسلامی	اقتدار اسلامی	بصیرت اسلامی	وحدت اسلامی
شناخت ظرفیت های داخلی	اهمیت نهادهای آموزشی در ساختار کشور	تعلیم علوم اسلامی	رها کردن اختلافات
	نقش جوانان در کشور	شناخت تهاجم تبلیغاتی	عدالت اسلامی در قضاوت
	اهمیت نیروهای مسلح	تقویت تبلیغات حق علیه باطل	تفاهم دولت و ملت
	اهمیت پاسداران و بسیج	شناخت دست های مرموز جنایتکاران	پرهیز از نژادپرستی
	حفظ قدرت نظامی	شناخت نقشه های دشمن	اتحاد مسلمین
	اهمیت اقتصاد سالم	پرهیز از غرب زدگی	
	حمایت از فعالیت های سازنده		
	مقاومت در مقابل ابرقدرت ها		
	اهمیت کارگزاران متعهد		
	روحیه فداکاری و شهادت طلبی		
	روحیه تعاون و تعهد		
	روحیه مقاومت و فداکاری		

با توجه به نتایج به دست آمده از تحلیل مضمون وصیت نامه سیاسی - الهی امام خمینی، الگوی مفهومی تمدن نوین اسلامی بر طبق شکل ۱ ارائه می گردد که بر اساس روش تحلیل مضمون، با توجه به مضامین به دست آمده نسبت به ترسیم الگوی مفهومی تحقیق اقدام می شود. شایان ذکر است، دسته بندی کدهای باز در قالب مضامین پایه، مؤلفه های الگوی مفهومی را تشکیل می دهد که با توجه به حجم مؤلفه ها امکان درج در الگوی مفهومی

تحقیق را نداشت؛ و دسته‌بندی این مؤلفه‌ها در قالب مضامین سازمان‌دهنده (وحدت اسلامی، بصیرت اسلامی، اقتدار اسلامی و استقلال و آزادی اسلامی)، شاخص‌های الگو را تشکیل می‌دهد.

الگوی تمدن نوین اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه امام خمینی (یافته‌های نگارنده)

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر در راستای تقویت جامعه اسلامی و تسریع دستیابی به تمدن نوین اسلامی با یک پرسش اساسی که «الگوی تمدن نوین اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی چگونه می‌باشد؟» شکل گرفته است. پیامبر بزرگوار اسلام بر اساس آیه «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ» (حجرات: ۱۰) در آغاز اسلام در مدینه، پیمان برادری و برابری را بین اصحاب و مردم، بین خودشان و اصحاب برقرار کردند و با اعتقاد به پیمان برادری در حقیقت به دنبال تأسیس و شکل‌گیری امت اسلامی بودند. پیامبر بزرگوار اسلام در این راستا مرارت‌ها و سختی‌ها و مصائب فراوانی را متحمل شد و تلاش‌ها و مجاهدت‌های فراوانی کرد تا جلوی پراکندگی و تفرقه بین مسلمانان را بگیرد و یک جامعه متحد و

یک حکومت اسلامی همراه با امت واحده اسلامی بسازد تا مسلمانان زیر پرچم توحید به سعادت و کمال برسند. با توجه به آیات متعدد قرآن کریم راجع به وحدت اسلامی و وحدت میان ادیان توحیدی، می‌توان اظهار داشت: این آیات همگان را تشویق می‌کند که همه باهم یک منطق و یک شعار داشته باشیم و آن، شعار توحید و عبودیت، سرخم نکردن در برابر استعمار و استثمار است و اینکه همه تن به عبودیت خداوند متعال دهیم. امروز ما در جامعه‌ای زندگی می‌کنیم که موانع و کارشکنی‌های فراوانی در ایجاد وحدت میان جوامع اسلامی وجود دارد و نقش استکبار جهانی را نباید نادیده بگیریم چراکه دشمنان به دنبال ایجاد انشقاق، فتنه، شکاف و پراکندگی میان امت اسلامی هستند. همان‌طور که روشن است، امروز گروهک‌های ضاله افراطی به نام اسلام در دست استکبار جهانی و انگلیسی‌ها برای مخدوش کردن چهره اسلام عزیز تلاش می‌کنند و باید در برابر آن‌ها مقابله کرد و عالمان، دانشگاهیان و دانشجویان رسالت و مسئولیت خطیری در آگاهی بخشی به جامعه و نشان دادن راه صحیح و ناب اسلام به جامعه و زدودن جهل و تعصب بر دوش دارند به گونه‌ای که جامعه را از ظلمت جمود فکری، جهل، تعصب و خودخواهی‌ها نجات دهند. اگر این راه را در پیش بگیریم، تمدن نوین اسلامی در جامعه محقق خواهد شد؛ یعنی برای پیشرفت همه‌جانبه جامعه اسلامی همه باید تلاش کنیم و تمدن نوین اسلامی چون متکی بر اخلاق دینی است؛ لذا پویا و بالنده و توأم با نشاط، بصیرت و عقلانیت است و جامعه را به سمت فلاح و رستگاری پیش می‌برد. در این راستا، شایسته است به اندیشه امام خمینی به‌عنوان بنیان‌گذار تمدن نوین اسلامی توجه ویژه‌ای مبذول داشت تا در شناخت مفهوم واقعی تمدن نوین اسلامی به موفقیت نائل آییم. بدین منظور، این پژوهش، ضمن مطالعه عمیق مبانی نظری و ادبیات موضوع، با استفاده از روش تحلیل مضمون، به بررسی وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی پرداخته است؛ و بدین طریق کوشش شده به پرسش اصلی تحقیق پاسخ داده شود. در این پژوهش، نهایتاً با استخراج ۱۱۶ کد باز (طبق جدول ۱)، ۹۲ مضمون پایه و ۴ مضمون سازمان‌دهنده (طبق جدول ۲)، الگوی تمدن نوین اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی ارائه شد. الگوی ارائه‌شده توسط پژوهش حاضر، به ۴ شاخص کلی (وحدت اسلامی، بصیرت اسلامی، اقتدار اسلامی و استقلال و آزادی اسلامی) که بر مبنای حصر عقلی معرفی شده‌اند و ۹۲ مؤلفه ذیل این چهار شاخص

(که از مضامین وصیت‌نامه امام خمینی به‌دست آمده) تقسیم می‌شود و به تمام جوانب تمدن نوین اسلامی اشاره دارد.

تقویت هر یک از این مؤلفه‌های مستخرج از وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی منجر به تقویت استقلال و آزادی اسلامی در جامعه می‌شود. شایان ذکر است، با توجه به شاخص‌های ارائه شده در الگوی مفهومی پژوهش، جهت دستیابی به تمدن نوین اسلامی، بر علمای دینی، سیاستمداران، حاکمان و شهروندان جامعه اسلامی لازم است در تقویت وحدت اسلامی، اقتدار اسلامی، بصیرت اسلامی، استقلال و آزادی اسلامی کوشا باشند تا از ثمرات آن بهره‌مند گردند. شایان ذکر است، به کارگیری الگوهای استنباط شده از بیانات، توصیه‌ها و اندیشه‌های امام خمینی به دلیل بینش عمیق ایشان نسبت به قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهایی که کشور با آن مواجه است و یا در آینده مواجه خواهد بود و نیز قدرت رهبری و مدیریتی ایشان، می‌تواند ضامن پیشرفت و موفقیت جامعه اسلامی باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مسائلی که کشور در حال حاضر با آن مواجه است با مواردی که امام خمینی در دهه‌های قبل آن‌ها را توصیه نموده، همسویی قابل توجهی دارد؛ لذا، توجه به نتایج حاصل از این تحقیق و کوشش در تقویت مؤلفه‌های معرفی شده، تحقق تمدن نوین اسلامی که مورد تأکید امام خمینی بوده است را میسر می‌سازد.

منابع

- افتخاری، اصغر؛ نوروزی، محمد؛ ذوالفقار زاده، محمد مهدی (۱۳۸۹) نظریه «امانت» امام خمینی^(۹) و چشم‌انداز انقلاب اسلامی در پرتو اندیشه مهدویت، **مشرق موعود**، دوره ۴، شماره ۱۵، صص ۹۷-۶۵.
- اکبری، مرتضی و فریدون رضایی. (۱۳۹۴) «واکاوی شاخصه‌های تمدن نوین اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری»، **دوفصلنامه الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی**، سال سوم، شماره ۵، صص ۱۰۸-۸۵.
- امام خمینی، سید روح‌الله. (۱۳۸۵) **صحیفه امام** (دوره ۲۲ جلدی)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ چهارم.
- بابایی، حبیب اله. (۱۳۹۰) **تمدن و تجدد**، قم: پژوهشگاه علوم فرهنگ اسلامی.

- بهمنی، محمدرضا. (۱۳۹۳) «تمدن نوین اسلامی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای (چیستی و چگونگی تکامل تمدنی جمهوری اسلامی ایران)»، نقد و نظر، سال نوزدهم، شماره ۷۴، صص ۲۳۴-۱۹۸.
- جان احمدی، فاطمه. (۱۳۸۸) تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی. تهران: انتشارات نشر معارف.
- حسین نژاد، یوسف. (زمستان ۱۳۹۲) «امام خمینی و اندیشه پیشرفت اجتماعی بر محور احیای تمدن اسلامی»، فصلنامه اسلام و مطالعات اجتماعی، سال اول، شماره ۳، صص ۹۲-۶۱.
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۸۷) روش تحقیق بارویکردی به پایان‌نامه نویسی، تهران: بازتاب، چاپ چهارم.
- دانایی‌فرد، حسن، سید مهدی الوانی و عادل آذر. (۱۳۸۸) روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع، تهران: انتشارات صفار، چاپ سوم.
- زمانی محبوب، حبیب. (۱۳۹۵) «بایسته‌های سیاسی تمدن نوین اسلامی از دیدگاه امام خمینی»، دو فصلنامه علمی پژوهش‌های سیاست اسلامی، دوره ۴، شماره ۹، صص ۱۵۲-۱۳۵.
- عابدی جعفری، حسن، محمد سعید تسلیمی، ابوالحسن فقیهی و محمد شیخ‌زاده. (۱۳۹۰) «تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی»، اندیشه مدیریت راهبردی، سال پنجم، شماره ۲، صص ۱۹۸-۱۵۱.
- عابدین زاده، علی (۱۳۹۶) «تمدن نوین اسلامی در اندیشه امام خمینی و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)»، فصلنامه علمی دانش انتظامی خراسان رضوی، سال نهم، شماره ۳۸، صص ۱۳۰-۱۰۱.
- فوزی، یحیی؛ محمود رضا صنم‌زاده. (۱۳۹۱) «تمدن اسلامی از دیدگاه امام خمینی»، فصلنامه علمی-پژوهشی تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، سال سوم، شماره ۹، صص ۴۰-۷.
- موسوی داودی، سید مهدی و حجت‌الله ابراهیمیان. (۱۳۹۸) «ارائه و تبیین الگوی منابع

قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی - سیاسی امام خمینی»، فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام، دوره ۹، شماره ۳، صص ۱۵۵-۱۲۵.

- یاقوتی، ابراهیم. (۱۳۹۸) «مؤلفه‌ها و راهکارهای تمدن نوین اسلامی در اندیشه‌های امام خمینی^(س) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)»، شاهد اندیشه، دوره ۱، شماره ۱، صص ۱۳۸-۱۰۷.

- Abedi Jafari, Hassan, Mohammad Saeed Taslimi, Abolhassan Faghihi and Mohammad Sheikhzadeh. (2011) "Theme Analysis and Theme Network: A Simple and Efficient Way to Explain Patterns in Qualitative Data", *Strategic Management Thought*, Year 5, Issue 2, 151-198 (In Persian).
- Abedinzadeh, Ali. (2017) "The New Islamic Civilization in the Thought of Imam Khomeini and the Supreme Leader (Modzaleh Al-Aali)", *Scientific Quarterly of Khorasan Razavi Disciplinary Science*, Year 9, No. 38, pp. 130-101 (In Persian).
- Akbari, Morteza and Fereydoun Rezaei. (2015) "Analysis of the characteristics of modern Islamic civilization in the thought of the Supreme Leader", *Bi-Quarterly Journal of the Iranian Islamic Progress Model*, Year 3, No. 5, pp. 108-85 (In Persian).
- Babaei, Habibollah. (2011) *Civilization and Modernity*, Qom: Research Institute of Islamic Culture (In Persian).
- Bahmani, Mohammad Reza (2014) "The new Islamic civilization in the thought of Ayatollah Khamenei (what and how the civilization of the Islamic Republic of Iran evolved)", *Critique and Opinion*, 19 (74): 198-234. (In Persian).
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) "Using thematic analysis in psychology", *Qualitative Research in Psychology*, 3, 2, 77-101.
- Danaeifard, Hassan, Seyed Mehdi Olvani and Adel Azar. (2009) *Qualitative Research Methodology in Management: A Comprehensive Approach*, Tehran: Saffar Publications, Third Edition (In Persian).
- Eftekhari, Asghar; Norouzi, Mohammad; Zolfagharzadeh, Mohammad Mehdi. (2010) Imam Khomeini's theory of "trust" and the perspective of the Is-

- Islamic Revolution in the light of Mahdism, *The Promised East*, 4 (15): 65-97(In Persian).
- Fawzi, Yahya; Mahmoud Reza Sanamzadeh. (2012) "Islamic Civilization from the Viewpoint of Imam Khomeini", *Scientific-Research Quarterly of the History of Islamic Culture and Civilization*, Third Year, No. 9, pp. 7-40(In Persian).
 - Imam Khomeini, Seyyed Ruhollah. (2006) *Sahifa Imam* (22 volumes), Tehran: Imam Khomeini Publishing House, Fourth Edition(In Persian).
 - Jan Ahmadi, Fatemeh. (2009) *History of Islamic Culture and Civilization*, Tehran: Maaref Publishing. - Hossein Nejad, Yousef. (Winter 2013) "Imam Khomeini and the idea of social progress based on the revival of Islamic civilization", *Quarterly Journal of Islam and Social Studies*, First Year, No. 3, pp. 92-61(In Persian).
 - Khaki, Gholamreza. (2008) *Research Method with an Approach to Dissertation Writing*, Tehran: Reflection, Fourth Edition(In Persian).
 - Mousavi Davoodi, Seyed Mehdi and Hojjatullah Ebrahimian. (2019) "Presenting and explaining the model of sources of political power in the Islamic society based on the divine-political will of Imam Khomeini", *Quarterly Journal of Political Research of the Islamic World*, Volume 9, Number 3, pp. 155-125.
 - Neuman, L. (1997) *Social Research Methods: Quantitative & Qualitative Approaches*, translated by: Hassan Danaeefard and Hossein Kazemi, Tehran.
 - Yaghouti, Ibrahim. (2019) Components and solutions of the new Islamic civilization in the thoughts of Imam Khomeini (PBUH) and the Supreme Leader, *Witness of Thought*, 1 (1): 107-138(In Persian).
 - Zamani Mahjoub, Habib. (2016) "Political Requirements of the New Islamic Civilization from Imam Khomeini's Perspective", *Journal of Islamic Policy Research*, Volume 4, Number 9, pp. 152-135(In Persian).